Trump zou in Europa weleens kunnen zorgen voor hernationalisering

Posted on 14 januari 2025 by Johannes Vervloed

De lijst van genodigden voor de inauguratie van Donald Trump op 20 januari is behoorlijk selectief. Zo ontbreekt de naam van de Europese Commissievoorzitter Ursula von der Leyen. Trump heeft niets met de EU. Hij doet het liefst zaken met individuele landen in Europa, waarbij hij een duidelijke voorkeur heeft. Bovenaan zijn lijstje staan de Italiaanse premier Giorgia Meloni en de Hongaarse minister-president Viktor Orbán. Onderaan bungelen de sociaaldemocratische bondskanselier Olaf Scholz (Duitsland) en de socialistische premier Pedro Sánchez (Spanje).

Opvallend is dat van sommige landen waarvan de regeringsleiders níet zijn uitgenodigd, wél politici van oppositiepartijen welkom zijn. Zo kreeg Tom van Grieken van het Vlaams Belang een uitnodiging en ook Éric Zemmour (en niet Marine Le Pen!) uit Frankrijk. Zemmour is zoals bekend oprichter en leider van Reconquête. Die partij wordt beschouwd als radicaal-rechts, is voorstander van strikte immigratiebeperkingen en wil niets weten van de islam en van globalisme.

Steeds meer tegenstellingen

Het is een voorbode van de wijze waarop de nieuwe Amerikaanse regering de relatie met Europa vorm wil geven. Als gezegd: Trump heeft een voorkeur voor bilaterale afspraken en laat 'Brussel' graag links liggen. Deels is dat een verdeel-en-heers-aanpak, maar Trump speelt ook in op bestaande tegenstellingen tussen de lidstaten van de EU die zich de laatste tijd steeds duidelijker manifesteren. Het uiteenvallen van de Frans-Duitse as springt het meest in het oog, maar ook tussen andere lidstaten botert het niet bepaald. Een splijtzwam is bijvoorbeeld de oorlog in Oekraïne. Hoeveel geld nog en hoe lang nog?

Ook de relatie met China is een omstreden onderwerp. In oktober gaven de EU-landen groen licht voor het invoeren van importheffingen op elektrische auto's uit China, maar vijf landen stemden tegen, waaronder Duitsland. Frankrijk was juist vóór. Twaalf landen onthielden zich van stemming, waaronder Spanje: uit vrees voor Chinese tegenmaatregelen zoals importverboden op bijvoorbeeld Spaanse hammen. Premier Sánchez pleit voor dialoog en compromis om een handelsoorlog te vermijden, benadrukkend dat samenwerking met China essentieel is. Tegelijkertijd breiden Chinese automerken zoals Xpeng hun investeringen in Spanje uit om zo over de door de EU opgeworpen tolmuren heen te springen.

Gechargeerd kan gesteld worden dat er binnen de EU drie grote tegenstellingen bestaan: tussen west en oost over immigratie, tussen noord en zuid over begrotingsbeleid en tussen lidstaten met centrumlinkse en centrumrechtse regeringen over klimaatbeleid en Brusselse regeldruk.

Dat Trump liever zaken doet met centrumrechtse regeringen – regeringen dus die begrotingsdiscipline hoog in het vaandel hebben, die hun grenzen sluiten voor ongecontroleerde immigratie sluiten en die belasting- en regeldruk willen verminderen – zal deze tegenstellingen nog groter maken. Het zal de slagkracht van de Europese Commissie verminderen, het integratieproces (de '*ever closer union*') stopzetten en wellicht zelfs leiden tot een hernationalisatie van de Europese Unie.

Communautaire bevoegdheden zullen niet langer worden uitgebreid, maar eerder worden teruggenomen door de lidstaten. Denk aan het beschermen van de eigen grenzen, het beperken van de Schengenregels tot goederenvervoer, afschaling van de Green Deal met herinvoering van industriepolitiek op nationaal niveau, zand in de Brusselse regelmachine en wellicht zelfs een einde aan de euro, als de overheidsschulden in Frankrijk en de zuidelijke lidstaten niet langer financierbaar blijken.

Einde aan torenhoge energieprijzen

Van een EU-defensie komt sowieso niets terecht, want de op te voeren NAVO-inspanningen zijn dermate ingrijpend dat daar bovenop niet ook nog een EU-defensiebudget kan worden gecreëerd. Een EU-defensiefonds van 500 miljard euro waar momenteel over wordt gesproken is dan ook niet levensvatbaar. Duitsland en Nederland willen bovendien geen gemeenschappelijke schulden.

De regering-Trump zal ook een stempel drukken op andere Europese kwesties. Zo mag verwacht worden dat door het beëindigen van de oorlog in Oekraïne de relatie met Rusland op den duur zal ontdooien. Met als gevolg dat weer goedkoop Russisch gas beschikbaar komt en de torenhoge energieprijzen in de EU kunnen dalen. Zeker wanneer – zoals veel nieuwe centrumrechtse regeringen voorstaan – kernenergie op grote schaal beschikbaar komt en het wiebelstroombeleid (met windparken als eerste 'slachtoffer') wordt afgebouwd.

Een hernationalisatie-scenario in de EU wordt door sommige commentatoren afgedaan als onrealistisch 'terug in de tijd'-denken. Er zou nu eerder een omgekeerd scenario aan de orde zijn, namelijk een versnelde en versterkte federalisering van de EU als reactie op het verwachte *America First*-beleid van Trump. Omdat Europa niet langer kan rekenen op de grote Amerikaanse broer zal het z'n eigen boontjes moeten gaan doppen. Onder Trump, zo wordt dan voorspeld, gaat Amerika zich terugtrekken uit de NAVO. De EU zal dan voor haar eigen veiligheid moeten opkomen en moeten investeren in Europese defensie. De invoertarieven die de VS de EU zal opleggen, moeten met vergeldingsmaatregelen worden beantwoord. De EU moet een eigenstandige handelspolitiek voeren en zich niet door de VS in een keurslijf laten dwingen. Handel met China moet gewoon door kunnen gaan, ook als Trump dat niet leuk vindt. De EU moet industriepolitiek op federaal niveau gaan voeren, zoals aanbevolen in het rapport Mario Draghi.

De Europese Commissie, zo is dan de redenering, moet meer bevoegdheden krijgen om grensoverschrijdende programma's en projecten uit te voeren. Daartoe moet de EU-begroting worden verdubbeld en moeten gemeenschappelijke schulden worden aangegaan (eurobonds) om een EU-defensie, een EU-industriepolitiek en nieuwe communautaire bevoegdheden te financieren.

Het is het wensscenario van D66 en Volt: een federalisering van de EU, waarbij lidstaten een provincie worden. Het is de wens die hier de vader van de gedachte is, want het concept is van elk realiteitsperspectief losgezongen. De lidstaten van de EU hebben tegengestelde belangen die door samenwerking deels kunnen worden overbrugd, maar niet

kunnen worden opgeheven. Het zijn namelijk reële tegenstelingen met diepe historische wortels die onder meer te maken hebben met taal en cultuur.

Interessante tijden

Er is overigens ook nog een derde scenario. Dat is de 'doormodder-optie', waarbij het er vooral om gaat '*to kick the can down the road*'. Want de ruk naar rechts die we de afgelopen tijd in Europa hebben gezien, betekent natuurlijk niet automatisch dat (Europees) beleid over een andere boeg kan worden gegooid. Gevestigde belangen zullen zich verzetten, we zien dat nu in eigen land. De kiezer heeft gekozen voor andere politiek, maar de nieuwe regering weet het gewenste nieuwe beleid maar zeer gedeeltelijk uit te voeren. Er is veel oppositie en ook institutionele tegenwerking, een uitvloeisel van de in de jaren zestig door de linkse Duitse studentenleider Rudi Dutschke bepleite '*Marsch durch die Institutionen*'.

Dat de Verenigde Staten onder Trump de EU en haar lidstaten voor uitdagingen stelt, is een *understatement*. Een Engels gezegde, oorspronkelijk waarschijnlijk een Chinese vloek, lijkt op zijn plaats: '*May you live in interesting times*'.

Johannes Vervloed *was gedurende bijna vier decennia verbonden aan het Nederlandse ministerie van Buitenlandse Zaken, met als standplaatsen onder meer Jakarta, Sint-Petersburg en Parijs.*

Wynia's Week *verschijnt drie keer per week,* ***156 keer per jaar****, met even onafhankelijke als broodnodige artikelen en columns, video's en podcasts. U maakt dat samen met de andere donateurs mogelijk. Doet u weer mee,* ***ook in het nieuwe jaar 2025****? Kijk* ***HIER****. Hartelijk dank!*